

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

מוצש"ק פ' וישלח, י"ט כסלו, ה'תשל"ג

חלק ב – יוצא-לאור לש"פ וישלח, ט"ז כסלו, ה'תש"פ

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

פתח דבר

לקראת ש"פ וישלח, ט"ז כסלו ה'תשע"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות מוצש"ק פ' וישלח, י"ט כסלו, ה'תשל"ג, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ ויגש תשע"ט).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' ויצא, ה'תש"פ,
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2019 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5780 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

טו. ידוע שכל התורה כולה כללות ופרטות ניתנה⁸⁸, והיינו, שהתורה נסדרה באופן שיש בה "כללות ופרטות", ושניהם הם חלקים מהתורה.

וא' הפירושים בזה, שבכל פרט ישנם כל הענינים של כל הכללים, שהרי כולם הם עניני התורה, והרי "תורה אחת לכולנה"⁸⁹, שניתנה מ"ה' אחד"⁹⁰, וכמ"ש⁹¹ "דברי חכמים כדרבונות . . בעלי אסופות (אבל כולם) נתנו מרועה אחד", ולכן יש בהם ענין האחדות, ועד לאחדות הפשוטה, כמו האחדות ד"הוי' אחד", שלא שייך לחלק ולומר שהחסד הוא בפ"ע והגבורה היא בפ"ע, אלא זוהי אחדות הפשוטה, וכן הוא ב"תורה אחת לכולנה", שבפנימיות היא אחדות הפשוטה, כך, שבכל פרט שבתורה ישנם הכללים שבתורה.

וזוהו גם א' הטעמים וההסברות ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה"⁹² — כיון שבכל מצוה יש מעין ומקצת כל שאר המצוות⁹³. ועד"ז גם בענין ד"כללות ופרטות".

טז. וע"פ מ"ש במד"ר בתחילתו, שהתורה היא "דיפתראות ופינקסאות" שע"ז נברא העולם — הרי מובן שכפי שהענינים הם בתורה, כך הם נמשכים בעולם (אלא שבעולם אין ענין הזיכוך והקדושה והאור שיש בתורה, ולכן נמצאים שם עניני התורה בהעלם (שזהו גם א' הפירושים ב"עולם" — מלשון העלם והסתרה⁹⁴), ויש צורך ביגיעה כדי לגלותם, אבל כאשר "יגיעת"⁹⁵, אזי מוצאים זאת גם בעולם).

וכיון שכללות העולם מורכב מזמן ומקום, שהם גדרי העולם⁹⁵, מצינו זאת גם בענין המקום והזמן — שכל פרט כלול מכל שאר הפרטים, וביחד עם זה, יש חילוקי דרגות ביניהם:

אע"פ שבכללות העולם יש כמה חילוקים מן הקצה אל הקצה, ועד לחילוק העיקרי בין ארץ העמים לארץ הקודש — ישנו גם ענין האחדות

93 ראה סה"מ תרנ"ה ע' לו. המשך תרס"ו ס"ע סח. ע' רסז. ע' תקכב. תער"ב ח"ב ע' א"פא. סה"מ עטר"ת ע' קנב. ע' תסג. ע' תרסט. תרפ"ה ע' קיא. תרפ"ז ע' נ. קונטרסים ח"ב תלה, ב. תש"ה ע' 79. ע' 107. ועוד.
94 ראה לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.
95 ראה תניא שעהיחודה"א פ"ז. לקו"ת ברכה צח, א.

88 ראה חגיגה ו, סע"א ואילך. וש"נ.
וראה גם שיחת י"ט כסלו דאשתקד סט"ו (תו"מ חס"ו ע' 286). וש"נ.
89 ראה תניא רפמ"ד. ספמ"ו.
90 ואתחנן ו, ד. ועוד.
91 קהלת יב, יא. וראה חגיגה ג, רע"ב.
92 סוכה כה, סע"א.

בכל העולם כולו, כפי שהדבר מתבטא בכלל (שנוגע להלכה במעשה בפועל) "סדנא דארעא חד הוא"⁹⁶.

וכשם שהוא במקום, כך הוא גם בזמן:

ישנו משך זמן שנקרא כולו בשם כללי, ולדוגמא: שנת השמיטה — שזוהי נקודה שחודרת את כל הימים וכל הרגעים של שנה זו. ועד"ז יום השבת [שהוא השביעי בימים, כמו ענין השמיטה שהוא שביעי בשנים⁹⁷], שבזה משתווים כל הרגעים של יום השבת. וביחד עם זה, הנה בשנת השמיטה עצמה וכן ביום השבת עצמו ישנם גם חילוקי דרגות.

[וכמו בפשטות — שביום השבת וכן בשנת השמיטה יש זמנים שבהם עוסק יהודי בלימוד התורה וקיום המצוות, ויש זמנים שבהם עוסק בעניני רשות, ועד לזמנים שבהם הוא במעמד ומצב של שינה, שגם אז יש עליו כמה גדרים והגדרות של חיוב, אבל אין זה בדומה לזמנים שהוא ער. — ישנם אמנם הענין ש"אדם מועד לעולם כו' בין ער בין ישן"⁹⁸, ללא חילוקים, אבל בנוגע לכו"כ ענינים יש חילוקים ביניהם, וכמו בנוגע לצירוף עשרה לדבר שבקדושה, אם יכולים לצרף ישן וכו'⁹⁹, ועאכו"כ בנוגע לענינים הקשורים עם לימוד התורה בהבנה והשגה, שקודם שינה גמורה ישנו הגדר ד"נים ולא נים תיר ולא תיר כגון דקרי לי' ועני וכו'¹⁰⁰, ואילו בשעה שישן לגמרי, אינו שייך כלל לענין של הבנה והשגה].

ולדוגמא — ביום השבת עצמו: בפרשה הראשונה של שבת במעשה בראשית נאמר ג"פ "ביום השביעי"¹⁰¹, וא' הביאורים בזה, לפי שבכל שבת ישנם ג' ענינים של "יום השביעי"¹⁰².

ועד"ז גם בכללות ענין השבת:

ישנו ה"שבת" שבימים, יום השביעי, שמובדל מששת ימי המעשה; וישנו גם ה"שבת" שבשנים, שנה השביעית, שמובדלת משאר השנים בכך שנקראת "שבת לה"¹⁰³.

ואין זה רק שם משותף, "שביעי", אלא גם מצד תוכן ענינים קשורים הם, עד כדי כך, שיש צורך בלימוד מיוחד ע"פ נגלה דתורה שגם

96 (101) בראשית ב, ב"ג.

97 קידושין כז, ב. וש"נ.

98 (102) ראה ספורנו עה"פ. זח"ב פח, סע"א.

99 ראה ויק"ר פכ"ט, יא.

סידור (עם דא"ח) שער המילה קלט, רע"ג.

100 ב"ק כו, סע"א (במשנה). וש"נ.

ביאורה"ז להצ"צ (כרך ב) תזריע ע' תתסד

99 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סנה" ס"ח.

ואילך. אוה"ת תזריע ע' רסו ואילך.

וש"נ.

(103) בהר כה, ביד.

100 פסחים קכ, רע"ב.

בשנה השביעית צ"ל שמירת שבת שבימים, כדאיתא במכילתא על הפסוק¹⁰⁴ "וביום השביעי תשבות": "נאמר כאן שבת בראשית לענין שביעית, שלא תסתיר ענין שבת בראשית ממקומה" ("שלא תאמר הואיל וכל השנה קרוי שבת, לא תנהג בה שבת בראשית"¹⁰⁵).

וכל זה — למרות שיש כמה חילוקים בהלכות בפועל בין שמירת שבת בימים לשמירת שבת בשנים, שהרי שבת בשנים הוא רק בנוגע לעבודת קרקע, ואילו שבת בימים הוא בנוגע לכל ל"ט מלאכות וכו', וואעפ"כ, לולי הלימוד מהפסוק הנ"ל, הי' מסתבר בשכל לומר שכיון שכל השנה קרוי שבת אין צורך בשמירת יום השביעי.

[וידועה הדוגמא לזה: איתא בגמרא¹⁰⁶ "יכול יניח אדם תפילין בשבתות וימים טובים, ת"ל והי' לך לאות על ירך"¹⁰⁷, מי שצריכין אות (ימים) שישראל צריכין להעמיד אות על עצמן להכיר שהם מחזיקים בתורתו של הקב"ה), יצאו אלו שהן גופן אות" (בין הקב"ה לישראל דכתיב¹⁰⁸ כי אות היא ביני וביניכם). והרי מלבד ענין ה"אות" שישנו גם בשבת, יש בתפילין עוד כמה ענינים שאינם בשבת (כמו שיש ענינים בשבת שאינם בתפילין), וואעפ"כ, זמן התפילין אינו בשבת ויו"ט, בגלל שיש בהם ענין ה"אות"].

יז. ועד"ז בנוגע להמוזכר לעיל (ס"ז-ח) בנוגע להבדלה "בין ישראל לעמים" הקשורה עם ההבדלה "בין יום השביעי לששת ימי המעשה", כפי שאומרים בברכת הבדלה במוצאי שבת, "המבדיל בין קודש לחול בין אור לחושך בין ישראל לעמים":

כיון שתורת אמת קובעת ש"כל הבדלות חד הוא"¹⁰⁹, הרי זה מורה על השייכות שיש ביניהם בתוכן הענינים, והיינו, שיהודי לגבי שאר העמים הוא בדוגמת יום השביעי לגבי ששת ימי המעשה.

אמנם, כשם שבכל פרט שבתורה יש כמה חילוקים ודרגות, יש גם בעם ישראל כמה חילוקים ודרגות,

— עשרה דרגות, כפי שנימנו בפסוק¹¹⁰ "אתם נצבים גו' כולכם לפני הוי' אלקיכם", מ"ראשיכם" עד "שואב מימך", כמבואר בזהר¹¹¹

(109) ראה חולין כו, סע"ב. וראה גם פרש"י מגילה יז, ב (ד"ה אתחלתא).
(110) ר"פ נצבים.
(111) ח"ב פכ, א. הובא בלקו"ת ר"פ נצבים.

(104) משפטים כג, יב.
(105) פרש"י עה"פ.
(106) עירובין צו, א (ובפרש"י). וש"ג.
(107) בא יג, ט.
(108) תשא לא, יג.

ש"פרט הכתוב עשר מדרגות" (אף שלפי כמה פירושים בתורה נימנו פחות מעשר סוגים, כמבואר במק"א בארוכה¹¹² החילוק ביניהם) —
 וישנו גם החילוק בדוגמת יום השביעי לגבי ששת ימי המעשה —
 שזהו מ"ש בזהר¹¹³ ש"תלמיד חכם" שעסקו בלימוד התורה נקרא "שבת"
 לגבי שאר בני", שהפירוש הפשוט בזה להלכה למעשה, שאינו צריך
 להתעסק עם עובדין דחול, ומקבל פרנסתו מאלו שהם "תמכין
 לאורייתא"¹¹⁴, שהם בדוגמת ששת ימי המעשה.

ועפ"ז מבארים המסופר בגמרא במסכת שבת¹¹⁵, שהגיע אורח
 תלמיד חכם ונתנו לו מאכלים חשובים ביותר, וכששאל, מניין ידעו
 שיבוא, השיבו, "כלום אתה חשוב לנו מן השבת, לכבוד שבת הכנונם,
 ולא היינו יודעים שתבא", שמזה למדים שכאשר מגיע ת"ח, הרי זה כמו
 שהגיע שבת, וזהו הרמז בנגלה למ"ש בפירוש בזהר ש"תלמיד חכם
 איקרי שבת".

ובזה גופא יש גם כמה דרגות:

אצל תלמיד חכם גופא — החילוק בין לימוד התורה בימות החול
 ללימוד התורה בשבת,

ועד לכללות החילוק בין נגלה דתורה ופנימיות התורה — שנגלה
 דתורה מתעסקת עם "עובדין דחול", עניני העולם, "למצרים ירדתם ..
 יצר הרע יש ביניכם"¹¹⁶, להביא לשם "דבר הוי' זו הלכה"¹¹⁷, תורת אמת,
 באופן ש"הלכה כמותו בכל מקום"¹¹⁸, אפילו במקום שיש בו הכי מעט
 אלקות, תורה ויהדות — גם שם מביא את ה"הלכה", דכיון ש"הוי'
 עמו"¹¹⁹, יש בו הכח להחדיר בכל מקום אלקות, או בלשון הרמב"ם בריש
 הלכות יסודי התורה: "אמת הוי' לעולם"¹²⁰, ש"מאמיתת המצאו נמצאו
 כל הנמצאים". ועד"ז כללות ענין גליא דתורה הוא "לאסוקי שמעתתא
 אליבא דהלכתא"¹²¹, לברר הפס"ד בנוגע לפועל כיצד להתנהג בעולם;
 ואילו פנימיות התורה עיקר ענינה הוא "דע את אלקי אביך ועבדהו בלב
 שלם"¹²², לידע "גדלות הא-ל" וכל הענינים הקשורים עם אלקות, ועד

(112) ראה גם תו"מ חס"ה ע' 222 ואילך. וש"נ.

(117) שם קלח, ב.

(118) סנהדרין צג, ב.

(119) שמואל-א טז, יח.

(120) תהלים קיז, ב.

(121) יומא כז, א.

(122) דברי הימים-א כח, ט. וראה תניא

קרי"א קנו, ב. ובכ"מ.

(113) ח"ג כט, א. ועוד.

(114) זח"ג נג, ב.

(115) קיט, א ובפרש"י. וראה גם ברכות

מוז, סע"ב.

(116) שבת פח, סע"ב ואילך.

שגם הלימוד בנוגע לעולם הוא לא כפי שהעולם עומד בתור עולם, אלא כפי שהעולם הוא מצד האלקות שיש בעולם.

וזהו שמבואר בכ"מ¹²³ שהחילוק בין נגלה דתורה לפנימיות התורה הוא בדוגמת החילוק בין יום השביעי לששת ימי המעשה, כדאיתא ברע"מ¹²⁴ בנוגע לפנימיות התורה ש"לית תמן לא קושיא כו' ולא מחלוקת כו'", כשם שביום השבת אין ענין של יגיעה כו', כי אם "וקראת לשבת עונג"²¹.

יח. וכיון שבקדושה כל הענינים הם בהתכללות, וכאמור לעיל (סט"ו) שהתורה כללות ופרטות ניתנה, וכל פרט שבתורה קשור עם כל שאר הפרטים — לכן יש בנגלה דתורה ענינים שבהם רואים פנימיות התורה בגלוי, כיון שלולי זאת אי אפשר להבין אותם¹²⁵; ועד"ז יש בפנימיות התורה ענינים של נגלה דתורה גם בגלוי¹²⁶, וכמדובר פעם בארוכה¹²⁷, שמצינו בזהר ובכתבי האריז"ל (בעץ חיים וכו') כו"כ פירושים בתורה שמתאימים גם בפשוטו של מקרא (כמו פירוש של פסוק באופן שיכול להכתב אפילו בפירוש רש"י על התורה).

אבל אעפ"כ מובן שאינו בדומה כו'; וכמו בענין ד"העוסק במצוה פטור מן המצוה", לפי שכל מצוה כלולה מכל המצוות — הרי אינו בדומה מצות סוכה או מצות תפילין כפי שהיא בפני עצמה, להתכללות כל המצוות במצות סוכה או במצות תפילין.

ועד"ז גם בלימוד התורה: הן אמת שכל הענינים שבתורה כלולים זה מזה, שלכן נקראת "תורה אחת" שניתנה מ"ה' אחד", אחדות הפשוטה, אבל אעפ"כ, אינו בדומה ענין כפי שנתפרש בעיקר במקום מסויים בגלוי, להתכללות כל שאר הפרטים כפי שכלולים בו.

יט. ועד"ז מובן בנוגע לענין השבת:

ישנו הענין הכללי שבו מתאחדים כל הענינים שנקראים בשם שביעי, כפי שנימנו במדרש¹²⁸ בענין "כל השביעין חביבין", שביעי בשנים, שביעי בימים ושביעי בדורות וכו'; ובזה גופא יש כמה דרגות, דרגא על דרגא ופנימיות לפנים מפנימיות כו'.

(123) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשכ"ד (126) ראה גם תו"מ חס"ה ע' 160 הערה סל"א (תו"מ חל"ח ע' 286). וש"נ. (124) זח"ג קכד, ב. (125) ראה גם תו"מ חס"ג ע' 216 הערה 107. וש"נ.

ועד"ז בנוגע לשבת: ישנו יום השבת — יום השביעי לאחר ששת ימי המעשה — כפי שהוא בכל השנים; וישנו יום השבת כפי שהוא בשנה השביעית.

ונוסף לזה יש מעלה מיוחדת בשנה השביעית עצמה — ב"יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת". וע"פ המדובר בארוכה¹²⁹ הדיוק שנקרא "ראש השנה" (ולא תחילת השנה)¹³⁰, להיותו בדוגמת ה"ראש" שממנו נמשך ומונהג כל הגוף, וכך מונהגת השנה כולה לפי ההחלטות ולפי המעמד ומצב שבו עומד יהודי ב"ראש השנה" — הרי מובן שכאשר ר"ה חל בשבת, אזי השנה כולה היא בבחינת שבת יותר מאשר כל שאר השנים, כיון שה"ראש" שלה הי' בשבת.

ועד"ז בנוגע לי"ט כסלו¹³¹ — שקשור עם פנימיות התורה כפי שנעשית שייכת לכל אחד מישראל עי"ז ש"יפוצו מעינותיך חוצה", שהרי לאחר הנס די"ט כסלו התחיל הסדר של הפצת לימוד פנימיות התורה בגלוי ולכל אחד ובאופן דמוסיף והולך ואור; והרי פנימיות התורה היא בדוגמת "שבת" לגבי נגלה דתורה (כנ"ל סי"ז) — הנה כאשר גם י"ט כסלו חל בשבת, אזי ניתוסף בענין השבת באופן של שבת לפנים משבת, ובלשון הכתוב¹³²: "שבת שבתון".

ועאכו"כ כאשר כל הענינים הנ"ל נפגשים ביחד: יום השבת בשנה השביעית, וי"ט של ר"ה שחל בשבת, וכן י"ט כסלו — שנקרא בלשון רבותינו "ראש השנה" של פנימיות התורה (כידוע מ"ש באגה"ק של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹³³, אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, וכהנוסח הידוע כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע לי"ט כסלו¹³⁴: "לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתבו ותחתמו"), בחי' השבת שבתורה — חל בשבת, ובאופן שפועלים על יהודי ששומע זאת שגם הוא יהי' בבחי' שבת, "תלמיד חכם איקרי שבת" — אזי נעשה הענין ד"שבת שבתון" בדרגא הכי נעלית, כיון שישנו שבת בימים, שבת בשנים, שבת בנשמה, שבת בעבודה ושבת בתורה.

133) אג"ק שלו ח"א ע' רנט. וש"נ (נעתק ב"היום יום" בתחלתו). וראה לקו"ד ח"ד תשנט, ב ואל"ך. פאקסימיליא מהאגרת נדפסה בקונטרס "ומעין" ע' 17.
134) "היום יום" בסופו.

129) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א ואילך. ובכ"מ.
131) ראה גן שיחת ש"פ וישלח, י"ט כסלו תשל"ל ס"ד (תו"מ חנ"ח ע' 310). וש"נ.
132) תשא לא, טו. ועוד.

ועד שמקשרים זאת עם "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"¹³⁵, בקרוב ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

כ. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה פדה בשלום נפשי.

* * *

כא. בהמשך להמדובר לעיל בארוכה ובפרטיות שבשנה זו נפגשים יחד עניני השבת — יש לקשר זאת גם עם ענין בתורה (שהרי כל ענין קשור עם תורה), בנוגע לחלוקת הש"ס (כדלקמן סכ"ד), כמובא בסיום התניא (לאחרי שבני המחבר צירפו גם חלק רביעי — אגרת הקודש וקונטרס אחרון) אודות התקנה "לגמור כל הש"ס בכל שנה ושנה .. לחלק המסכתות כו", ולכן נקבע המנהג לערוך ביי"ט כסלו חלוקת הש"ס.

ובהקדם המדובר כמ"פ¹³⁶ בארוכה בנוגע לכללות ענין ההשתתפות בחלוקת הש"ס, שעיי"ז נחשב כאילו כל אחד מהמשתתפים למד את כל הש"ס כולו:

יש דין בשו"ע (יורה דעה¹³⁷ בהלכות תלמוד תורה בתחילתו), שקודם שלמד, יש לאדם בעלות למכור וליתן לאחרים חלק בלימודו (ע"פ דברי הגמרא¹³⁸ שיש חילוק בין קודם הלימוד ולאחר הלימוד: "לא כשמעון אחי עזרי' כו' כהלל ושבנא כו'"), כפי שהי' אצל ישכר וזבולון¹³⁹.

וכיון שבי"ט כסלו לוקח כל אחד מסכת ללמדה במשך השנה, ורצונו שיעלה לו כאילו למד כל הש"ס כולו, עיי"ז שיהי' לו חלק בלימודם של הלומדים שאר מסכתות הש"ס, כאילו למד גם אותם — הרי בודאי שהלימוד שלו הוא באופן ש"מוסר יפה יפה"¹⁴⁰ לכל המשתתפים בחלוקת ש"ס זו, שיהי' להם חלק בלימוד שלו.

ומובן, שאין זה באופן שצריך להיות איזה חסרון אצלו, דכיון שזהו ענין רוחני, הרי זה זה "כמדליק נר מנר", כפי שמצינו בנוגע למשה

(138) סוטה כא, סע"א.

(139) פרש"י ויחי מט, יג. ברכה לג, יח.
וראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ד. וש"נ.
(140) ע"פ ר"ה ז, סע"א ואילך. וש"נ.

(135) תמיד בסופה.

(136) ראה גם שיחת י"ט דאשתקד ס"ד
(תו"מ חס"ו ס"ע 276 ואילך). וש"נ.
(137) רסרמ"ו.

ויהושע: "למה משה דומה באותה שעה, לנר שמונח ע"ג מנורה ודלקן ממנו נרות הרבה, ולא חסר אורו כלום"¹⁴¹, ועד"ז גם בענין זה.

ויתירה מזה, שעיי"ז נעשה הלימוד באופן ד"מאיר עיני שניהם הוי"ו⁸³ — כי, בלמדו מסכת זו, יוכל לתרץ ולהסביר ענין מסויים לחבירו שלומד מסכת אחרת, דכיון ש"דברי תורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר"¹⁴², זקוק כל אחד ללימודו של חבירו.

וכל זה — נוסף על המדובר פעם¹³⁶, שיש דין בהלכות שבת¹⁴³, שמלאכה שאחד אינו יכול לעשותה, וצריכה להעשות דוקא בשנים, אזי שניהם חייבים, כיון שנחשב כאילו כל אחד מהם עשה מלאכה שלימה, ועד"ז בנדוד"ד: כיון שמצד צוק העיתים ורוב הדאגות והטרדות וכו', יכול להיות שע"פ שו"ע לא יכול כל אחד לבדו ללמוד את כל הש"ס, אלא יחד עם הרבים, הרי זה נחשב כאילו כל אחד מהם למד את כל הש"ס — ניתוסף בזה עוד ענין, שאפילו אלו שיכולים ללמוד את כל הש"ס, יש להם עוד אופן של לימוד — להשקיע כל זמנו בלימוד מסכתא אחת, וגם בזה יהי' אצלם הענין של לימוד כל הש"ס כולו, עיי"ז שכל אחד ימסור את חלקו לשאר המשתתפים, והם ימסרו לו את החלק שלהם בלימוד הש"ס.

כב. וענין זה קשור גם עם הפדי' בשלום של רבינו הזקן:

באגרת הקודש שלו¹⁴⁴ כותב רבינו הזקן: "כשקריתי בס' תהלים בפסוק¹⁴⁵ פדה בשלום נפשי, קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו (שבזה מודגש יותר הקשר לפסוק זה), יצאתי בשלום מד' שלום".

ועל פסוק זה איתא בגמרא¹⁴⁶: "כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור וכו'".

והרי בחלוקת הש"ס ישנם ג' ענינים אלו: "העוסק בתורה" — בלימוד המסכת שלו. "ובגמילות חסדים" — כיון שנותן חלק בלימודו לשאר המשתתפים בחלוקת הש"ס. "ומתפלל עם הציבור" — כי, "שמעתא בעא צילותא"¹⁴⁷, וכיון שאינו לומד לבדו, אלא ביחד עם כל

144) אג"ק שלו ע' רלב. וש"נ (נעתק ב"היום יום" יט כסלו).

145) נה, יט.

146) ברכות ח, רע"א.

147) מגילה כח, ב. וש"נ.

141) ספרי ופרש"י בהעלותך יא, ז. וראה ויק"ר פט"ו, יט. וראה לקו"ש ח"ח ע' 75 ואילך — שקו"ט בזה.

142) ירושלמי ר"ה פ"ג סה"ה. ברייתא דל"ב מדות טו. תוס' כריתות יד, סע"א.

143) ראה שבת צג, א.

אלו שהשתתפו בחלוקת הש"ס, הרי גם ה"צילותא" היא "עם הציבור", עם כל אלו שהשתתפו בחלוקה זו.

וזוהי השייכות בפשטות של תקנת חלוקת הש"ס עם הענין ד"פדה בשלום" שבי"ט כסלו.

כג. ונוסף על מעלת התקנה דחלוקת הש"ס בכלל, ניתוסף בזה עילוי מצד קביעותה בזמן שהוא "עת רצון" — שבו אירע ענין של נס, שהו"ע של הרמה ("ארים נס") למעלה מהנהגת העולם, שלכן נקרא בשם "נס"¹⁴⁸, להיותו למעלה מכמו שהיתה ההנהגה לולי נס זה, ולכן הרי זה פועל בכל הענינים שנעשים בזמן הנס.

ועד"ז כאשר מעוררים את הנס מידי שנה בשנה — כמ"ש האריז"ל¹⁴⁹ בפירוש הכתוב¹⁵⁰ "הימים האלה נזכרים ונעשים", שכאשר הם "נזכרים" כדבעי, אזי "נעשים" עוד הפעם כפי שהי' בפעם הראשונה:

כאשר מזכירים את הנס כדבעי, היינו, על מנת ללכת בדרכיו וללמוד איך שלא צריכים להתפעל מפני גזירות, אפילו גזירה של מלוכה אדירה, כפי שהי' בזמן בעל השמחה והגאולה, רבינו הזקן, שמלוכה אדירה אסרה אותו, ואעפ"כ הנהיג שם בכל עניניו, ולא עוד אלא שלאח"ז ניתוסף בלימוד התורה ביתר שאת וביתר עוז, כידוע שהענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה" הי' בעיקר לאחרי פטרוברג¹⁵¹, ובאופן כזה מזכירים ולומדים את הפרשה על מנת להתנהג כן בעבודתו הוא — הנה כאשר הימים ההם "נזכרים", אזי "נעשים", היינו, שיש סייעתא דשמיא, סיוע מלמעלה, שגם עכשיו יהי' ענין של נס באופן ש"הפליא ה' והגדיל לעשות בארץ" (כמ"ש רבינו הזקן באגרתו¹⁵²), שכולם ראו נפלאות ה'.

וענין זה מתחיל באמירת תהלים ("כשקריתי בס' תהלים כו") — שזהו הענין שמחבר תורה ותפלה ביחד¹⁵³, שהרי תהלים הוא חלק מכ"ד ספרי קודש — תורה,

— ויתירה מזה, כדאיתא במדרש תהלים בתחלתו על הפסוק¹⁵⁴ "יהיו לרצון אמרי פי", שדוד ביקש ש"יהיו קורין בהם ונוטלין עליהן שכר כנגעים ואהלות", שזהו מהענינים הכי קשים בתושבע"פ, עד

(148) ראה גם תו"מ ח"ס ס"ע 280. וש"נ.

(149) ראה רמ"ז בספר תיקון שובבים.

הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

(150) אסתר ט, כח.

(151) שיחת י"ט כסלו תרס"ח (סה"ש

תורת שלום ס"ע 112 ואילך).

(152) אג"ק שם ע' רל. וש"נ.

(153) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשכ"ח

סכ"ט (תו"מ חנ"א ע' 246). וש"נ.

(154) תהלים יט, טו.

שאומרים לרבי עקיבא: "כלך מדברותיך אצל נגעים ואהלות"¹⁵⁵, שבוה מתבטאת גדלותו של ר"ע, עליו נאמר¹⁵⁶ "כולהו אליבא דרבי עקיבא", ואעפ"כ ביקש דוד ופעל "יהיו לרצון אמרי פי", שאמירת תהלים תחשב כלימוד נגעים ואהלות¹⁵⁷ —

וביחד עם זה, ענינו של תהלים הוא "תהלות ותשבחות" (כדברי הגמרא במסכת ברכות¹⁵⁸), שזהו ענין של תפלה.

ובאמירת תהלים גופא — אמירת הפסוק "פדה בשלום נפשי", שנמשך אח"כ בפרטיות באופן ד"העוסק בתורה", לימוד התורה בגלוי ובפשטות, "ובגמילות חסדים", שכוללת כל המצוות כולם¹⁵⁹ (במכ"ש מצדקה ש"שקולה צדקה כנגד כל המצוות"¹⁶⁰, ועאכו"כ גמילות חסדים ש"גדולה יותר מן הצדקה"¹⁶¹), "ומתפלל עם הציבור", עבודת התפלה, שמעלה את התומ"צ בעילוי נפלא ביותר.

כד. ובהתאם לכך, יערכו אח"כ חלוקת הש"ס, וכנהוג גם לומר ענין (עכ"פ "א פָּאָר ווערטער") בנגלה דתורה.

וע"פ האמור לעיל אודות ה"ציור" של שנה זו, שהשנה כולה היא שנה השביעית, ויו"ט של ר"ה חל להיות בשבת, וכן י"ט כסלו חל להיות בשבת (נוסף על כו"כ שבתות שבמשך השנה) — הנה בנוגע לענין השבת כפי שהוא בתורה ישנם שתי מסכתות: מסכת שביעית, שבה מדובר אודות "שנה השביעית גו' שבת לה"¹⁶², ומסכת שבת, שבה מדובר אודות השביעי בימים (שבשניהם מודגש הענין ד"כל השביעין חביבין").

וע"פ האמור לעיל (סט"ז) אודות השייכות שביניהם, עד שיש צורך בלימוד מיוחד שאפילו בשנה השביעית יש צורך בשמירת שבת, ולא יוצאים י"ח עם הענין ד"שבת לה" שבכללות השנה — הרי מובן ששייכות זו צריכה להיות ניכרת גם במסכתות שבת ושביעית.

וכיון שרגיל בחלוקת הש"ס שישנם ב' הענינים דסיום הש"ס והתחלת הש"ס, שמסיימים חלוקת הש"ס שהתחילו ללמוד ב"ט כסלו שעבר, ו"מתכיפין התחלה להשלמה"¹⁶³, שהסיום הוא יחד עם התחלת לימוד

מ"ב. תו"א פרשתנו (וישב) כט, ג. לקו"ת

ראה כג, ג. תצא לט, א. ובכ"מ.

(160) ב"ב ט, א.

(161) סוכה מט, ב.

(162) בהר כה, ד.

(163) נוסח "מרשות" לחתן בראשית.

(155) חגיגה יד, א.

(156) סנהדרין פו, רע"א.

(157) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשכ"ד

סכ"ג (תו"מ חל"ח ע' 272). וש"נ.

(158) ג, ב, ז, ב.

(159) ראה מפרשי המשנה אבות פ"א

הש"ס בשנה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה — הנה עד"ז צ"ל גם במסכתות הנ"ל, שנוסף על השייכות שישנה בכמה פרטים וענינים, צ"ל ניכר ובוולט במיוחד הענין המשותף והשייכות שבין התחלת מסכת שבת עם התחלת מסכת שביעית, וסיום מסכת שבת עם סיום מסכת שביעית. וכשם שתחילה מסיימים את לימוד הש"ס של השנה העברה, ואח"כ מתחילים את לימוד הש"ס של השנה הבאה — יש להתעכב תחילה על הסיום של מסכת שבת והסיום של מסכת שביעית, שיש ביניהם נקודה משותפת.

כה. התחלת מסכת שביעית היא בענין שהוא מן התורה — "עד אימתי חורשין .. ערב שביעית .. שנאמר¹⁶⁴ בחריש ובקציר תשבת, אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית, אלא חריש של ערב שביעית שהוא נכנס בשביעית וכו'", והיינו, שגם בשביעית צ"ל תוספת מחול על הקודש (אפילו אם לא שלושים יום, אבל עכ"פ איזו תוספת) מן התורה.

אבל הסיום הוא בענין שהוא מדרבנן — "המחזיר חוב בשביעית, יאמר לו משמט אני (שזהו חיוב מן התורה, לדעת רוב הפוסקים¹⁶⁵). אמר לו, אף על פי כן, יקבל ממנו וכו'", ויתירה מזה מסיימת המשנה: "המחזיר חוב בשביעית, רוח חכמים נוחה הימנו" — שזהו ענין שמדרבנן. וסיום המסכת בגמרא (דאף שאין בבבלי, הרי ישנו) בירושלמי — בענין של "מדת חסידות", שזהו ענין ש"לפנים משורת הדין" אפילו בדברי חכמים ("רוח חכמים") גופא:

הפירוש הפשוט בדברי המשנה שצריך להיות "עומד בדיבורו" ("כל המקיים את דברו, רוח חכמים נוחה הימנו") הוא — לא בנוגע לדברים בעלמא, אלא דוקא בנוגע לדיבור שהי' קשור עם איזה ענין של קנין, משיכה, או נתינת ממון וכו"ב;

ועל זה מוסיפה הגמרא — כדרך הגמרא לפרש ולהסביר יותר, כך, שאריכות ההסבר שבגמרא הוא בבחי' "לפנים משורת הדין" לגבי המשנה שהיא יותר ע"פ שורת הדין — שהנהגת רב (ועוד כמה אמוראים) היתה לעמוד בדיבורו אפילו אם לא הי' ענין של קנין כלל, שזוהי הנהגה ע"פ "מדת חסידות" (לפנים משורת הדין).

כו. ועד"ז במסכת שבת (שלאחרי מסכת שביעית, שהרי מסכת

שבת היא בסדר מועד שבא לאחרי סדר זרעים שבו נמצאת מסכת שביעית):

ההתחלה היא בענין מן התורה — "יציאות השבת שתיים שהן ארבע".

וסיום המשנה הוא בנוגע להנהגתם של תנאים ש"מדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת".

אמנם, בענין זה יש הגבלה: "אימר דאמרי רבנן מדידה דמצוה" דוקא; ועל זה מוסיפה הגמרא: "עולא איקלע לבי ריש גלותא חזי" לרבה בר רב הונא דתיב באוונא דמיא (גיגית מלאה מים) וקא משח ל"י, אמר ל"י אימר דאמרי רבנן מדידה דמצוה, דלאו מצוה מי אמור, אמר ל"י, מתעסק בעלמא אנא", והיינו, שכאשר מדובר אודות ענין של מדידה, אזי מותרת רק "מדידה דמצוה", אפילו מצוה דרבנן כו' (כמובא בשו"ע¹⁶⁶), אבל יש ענין של "מתעסק בעלמא", שאין זה ענין של מדידה כלל, ולכן הרי זה מותר בשבת, כיון שלא זו בלבד שאין זו "מלאכת מחשבת", אלא אין זה ענין של מלאכה כלל, אפילו לא מלאכה דרבנן וכו'.

ונמצא, שסיום מסכת שבת (כמו סיום מסכת שביעית) הוא בענין שמדרבנן בלבד — "מדבריהם למדנו כו'", לימוד מהנהגת חכמים; ולאח"כ מוסיפה הגמרא שיש גם הנהגה שהיא אמנם באופן של "מתעסק בעלמא", אבל כיון שעשה זאת אמורא, ש"תורתו אומנתו"¹⁶⁷, הנה מזה גופא באה הלכה בתורה ש"מתעסק בעלמא" מותר, והיינו, שגם ענין שאינו דבר מצוה, אלא "מתעסק בעלמא" — עושים ממנו דין בתורה, חלק מתושבע"פ, עד להלכה למעשה בפועל.

כז. ועד"ז יש גם נקודה משותפת בהתחלת המשניות של שתי המסכתות:

התחלת מסכת שבת היא: "יציאות השבת שתיים שהן ארבע", והובאה מיד הדוגמא מ"עני" ו"בעל הבית": "העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים, פשט העני את ידו לפנים וכו'", ומבאר הרע"ב: "להכי נקט הוצאה בלשון עני ועשיר, דאגב אורחי' קמשמע לן דמצוה (ובלשון המאירי: "שיש צד מצוה בדבר") הבאה בעבירה אסורה וחייבין עלי", והיינו, שאע"פ שמדובר כאן אודות ענין של צדקה, שזהו ענין של מצוה, ולא סתם מצוה, אלא מצוה גדולה ביותר, ש"שקולה צדקה כנגד כל

166) ראה שו"ע אדה"ז אור"ח סש"ו (167) שבת יא, א. סי"ח. וש"נ.

המצוות¹⁶⁰, אלא שמרוב המהירות לעשיית המצוה, הי' זה באופן בלתי רצוי כו', הרי זו מצוה הבאה בעבירה, וחייבין עלי¹⁶⁸.

ויתירה מזה: יש אופן ש"העניי חייב ובעל הבית פטור" (כיון שבעה"ב לא הוציא מרשות לרשות, אלא עשה הכל ברשותו), והיינו, שבעה"ב חושב שהוא עושה טובה לעני ונותן לו צדקה, אבל באמת, גרם לו חיוב שעונשו הוא החמור ביותר מכל ד' העונשים כו'.

כח. ועד"ז בהתחלת מסכת שביעית, שבה מדובר אודות השביתה מעבודת האדמה בשנה השביעית, שצריכה להתחיל כבר מערב שביעית: מצות שביעית נוהגת בארץ ישראל דוקא, והרי עבודת האדמה (ב"כרמך" ו"שדך") בארץ ישראל יש בה מצות ישוב ארץ ישראל, שעלי' נאמר בספרי¹⁶⁹ שהיא "שקולה כנגד כל המצוות".

[ועפ"ז מבארים מה שמצינו שר' ינאי נטע ת' מאות פרדסים¹⁷⁰ — כיון שעיי"ז קיים מצות ישוב ארץ ישראל¹⁷¹].

וכיון שכן, הרי יכול להיות שמרוב הלהיטות לקיים מצות ישוב ארץ ישראל ששקולה כנגד כל המצוות, יעסוק בעבודת האדמה גם בשנה השביעית וכו'. ולכן יש צורך להבהיר, שלא זו בלבד ששנה השביעית אסורה בעבודת האדמה, אלא אפילו בערב שביעית יש איסור לעסוק בעבודת האדמה (כמו בהתחלת מסכת שבת, שלא זו בלבד שלא עושים טובה לעני, אלא אדרבה כו').

כט. והנה, ידועה החקירה בדברי האחרונים¹⁷² בנוגע למצוה הבאה בעבירה — אם הפירוש הוא שיש כאן עשיית מצוה, אלא שיש גם עבירה, ו"אין עבירה מכבה מצוה"¹⁷³, ובמילא, על המצוה יקבל שכר, ועל העבירה יקבל עונש; או שאין כאן ענין של מצוה כלל, כיון שבאה בעבירה, וכדברי הגמרא¹⁷⁴: "גזל סאה של חטין טחנה לשה ואפאה והפריש ממנה חלה, כיצד מברך, אין זה מברך אלא מנאץ, ועל זה נאמר¹⁷⁵ בוצע ברך נאץ ה'".

אבל אעפ"כ, כשמברך על דבר הגזול, יש כאן שני ענינים בפני

(168) ראה גם שיחת מוצש"ק פ' וישלח,	(172) ראה גם
י"ט כסלו סכ"ט (תו"מ חנ"ח ריש ע' 361).	(173) עיין סוטה כא, א ובפרש"י שם ד"ה מצוה וד"ה בעידנא.
(169) פ' ראה יב, כט.	(174) ב"ק צד, א. וש"נ.
(170) ב"ב יד, א.	(175) תהלים יו"ד, ג.
(171) ראה גם אג"ק חכ"ג ע' כו.	

עצמם: אמירת הברכה שענינה נתינת רשות מהקב"ה ליהנות מעוה"ז, שהרי "כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו הנהנה מקדשי שמים, שנאמר¹⁷⁶ לה' הארץ ומלואה", "כאילו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל, שנאמר¹⁷⁷ גוזל אביו ואמו וגו'", ורק "לאחר ברכה" הרי זה נעשה באופן ש"הארץ¹⁷⁸ נתן לבני אדם"¹⁷⁹, והיינו, שע"י אמירת הברכה מתבטל איסור גזילה ביחס להקב"ה; אך עדיין יש כאן גם ענין של גזל מבשר ודם, אבל ענין זה אפשר לתקנו — עי"ז שישב את הגזילה ויבקש מחילה (ככל הגדרים שבדבר). משא"כ אם לא הי' מברך, אזי הי' זה בבחינת "מעוות לא יוכל לתקון"¹⁸⁰, שהרי לעולם לא יוכל לתקן מה שאכל בלא ברכה (ולא כמו אכילת דבר הגזול, שיכול לתקן ע"י השבת הגזילה).

ובכן: חקירה הנ"ל שייכת רק כאשר המצוה היא בענין אחד, והעבירה היא בענין שני. וכמו בהאמור לעיל בנוגע ל"ציאות השבת", שהמצוה היא נתינת הצדקה, והעבירה היא בענין שמירת שבת, והרי צדקה ושמירת שבת הם ענינים שונים. ואע"פ שנתנית הצדקה היתה באופן שברוחניות המשיך על העני עונש איום ביותר (שהרי אפילו אם לא יתקיים העונש בדיני אדם בגלל שלא היתה עדות וכו', הרי זה נעשה בדיני שמים), הרי לאידך גיסא, החי' נפשו ונפש בני ביתו;

אבל בנוגע לשביעית — ה"מצוה הבאה בעבירה" היא באופן ששני הענינים הם בישוב ארץ ישראל: עבודת האדמה בשדה וכרם בארץ ישראל היא מצות ישוב ארץ ישראל (שלדעת הספרי שקולה כנגד כל המצוות), וגם שביתת הארץ בשנה השביעית הו"ע שנוגע לישוב ארץ ישראל, כמפורש בפסוק בפרשת בחוקותי¹⁸¹, וכדאיתא במשנה במסכת אבות¹⁸²: "גלות בא לעולם על כו' ועל שמטת הארץ".

וכאשר העבירה והמצוה הם באותו ענין — אין מקום לומר שגם באופן כזה ישנו הספק אם יש כאן גם מצוה וגם עבירה, כיון ששניהם באותו ענין.

*

(180) קהלת א, טו.

(181) כו, לד.

(182) פ"ה מ"ט.

(176) שם כד, א.

(177) משלי כח, כד.

(178) תהלים קטו, טו.

(179) ברכות לה, סע"א ואילך.

הוספה

[מוצטיק וישלח, ט"ז כסלו, היתשכ"ט]

(1) ולא ידעתי – "עיקר ומקור כל הברכות לעולם המשיך יצחק דוקא" (סי' סוף ש' התקיעות) ונמשך דוקא ע"י ש"לא ידעתי" (אוה"ת ע' 327) **ובאופן** "במרמה" – לא ידעתי.

מציולם כתי"ק, על גליון מכתבו של מו"ה משה פינחס הכהן כ"ץ בתאריך זה. אגרות נוספות אליו – אג"ק חכ"ד אגרת ט"שז (ס"ע שלג). חל"ב אגרת יב"ג, ובהנמסן בהערות שם.

(1): במכתבו:

הנני בזה ע"ד שזכיתי להיות הכהן המברך ביום ה' העבר – בלילה – לרגלי חגיגת שנת הארבעים* לחתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א עם זוגתו הרבנית שתליט"א. הנה טרם שנכנסנו להיכל כ"ק אדמו"ר שליט"א לא אמרו לי כלל שאני אצטרך להיות הכהן המברך, וא"כ כשנכנסנו פנימה והרה"ח הרה"ג רש"ל** שי' אמר לי שבתור כהן אתן ברכה – נתרגשתי מאד, כי לא חשבתי כלל מזה, ולא ידעתי באיזהו אופן ומה לאמר, וגם, זה הפעם הראשון אחרי... שזכיתי ליכנס להיכל כ"ק אדמו"ר שליט"א, וגם עלה במחשבתי החזיון של החתונה לפני מ' שנה שהייתי אז בגיל ט"ו שנה, וע"כ לא ידעתי בתחלה מה לעשות ומשו"ז חכיתי מעט, ואחרי שהרש"ל שי' אמר לי עוה"פ הנה אחזני – ל"ע – רעדה בפר"מ ודא לרא נקשן, ואמרתני את הברכה ואח"כ לא יכלתי לדבר אז, אבל בלבי הי' להגיד אז כל הברכות שהי' צריכים להגיד בדבור, והרי כאלו הייתי פורטם.

על כותבו שכש"הרה"ח הרה"ג רש"ל שי' אמר לי שבתור כהן אתן ברכה – נתרגשתי מאד... ולא ידעתי באיזהו אופן ומה לאמר כו" – הקיף רבינו תיבות "ולא ידעתי", וכתב (כבפנים (1)).

(סי' סוף ש' התקיעות): סידור עם דא"ח – רמז, ב.

ש"לא ידעתי": תולדות כז, ב.

(אוה"ת ע' 327): עה"פ "ויתן לך האלקים גו'" (תולדות שם, כח).

"במרמה": תולדות שם, לה.

(* י"ד כסלו תרפ"טיתשכ"ט.

(**) ר' שמואל לעוויתין.

- (2) שמונה תיבות – ה (מל' או בינה – אוה"ת ע' 125) – סה"כ ארבעים.
 (3) ת"ח על ההערה היפה. ועיין בעה"ט, מדרש לקח טוב, ל"ת להאריז"ל וס' הליקוטאים – עה"פ.
 (4) ולהעיר ג"כ ד"שמינית שבשמינית" – הפ' קטונתי (נדפס בשם הגר"א?).
 (5) לבינה – ספ"י השמינית (ממטלמ"ע).

(2'5): במכתבו:

בהזדמנות זו הנני מרהיב בי להעיר ע"ד המדובר או מכ"ק אד"ש בענין מ' סתומה ומ' פתוחה*, שבפ' וישלח – פרשה שני' – (ל"ב ט"ו) פסוק "עזים מאתים וגו'***, הנה הפסוק הזה יש לו שמונה תיבות וכל תיבה סופה במ' סתומה (ואשר לא נמצא פסוק באופן כזה בתנ"ך).
 וכן להעיר אשר במשנה (אבות סוף פ"ה) "בן ארבעים לבינה", הנה המימרא של ה"ארבעים לבינה" היא השמינית מההתחלה "בן חמש למקרא***".
 על הערתו שבפסוק "עזים מאתים וגו'" יש "שמונה תיבות וכל תיבה סופה במ' סתומה" – הקיף רבינו תיבת "שמונה" לחוד (וסימנו בחץ) ותיבת "תיבות" לחוד (והיבר ביניהן), וכתב (כפנים 2); ובסיום הערתו זו – כתב רבינו (כפנים 4-3).
 ועל הערתו ש"במשנה .. המימרא של ה"ארבעים לבינה" היא השמינית מההתחלה כו" – הקיף רבינו תיבת "לבינה", וכתב (כפנים 5).
 שמונה תיבות – ה (מל' או בינה .. סה"כ ארבעים: כלומר, כל תיבה – ה, וזאת, כי "תיבה" היא מל' או בינה – כדלקמן מאוה"ת ע' 125 – הנרמזות באות ה"א דשם הוי' (ה"א עילאה וה"א תתאה – ראה זח"ג יז, א (ברע"מ). תקו"ז בהקדמה ו, ב. ובכ"מ); וכיון שבפסוק הנ"ל (ד"עזים מאתים גו'") ישנן שמונה תיבות (ח' פעמים ה'), הרי – סה"כ ארבעים.
 אוה"ת ע' 125: עה"פ "אלה תולדות נח" (ר"פ נח); ושם: "דהנה שורש ענין התיבה דנח מבואר בכתבי האריז"ל דתיבת נח הוא בחי' מל' דבינה .. ובפרס ערך תיבה הביא ע"ז ב' פירושים, וז"ל: תיבה המוסכם בדברי הרשב"י ע"ה בזהר וברע"מ שהתיבה הוא במל' .. אמנם בתיקונים אומר כי תיבת נח הוא בבינה, עכ"ל. ואפ"ל דאם היא במל' א"כ התיבה לשון תיבות ואותיות הדבור. ואם היא בבינה א"כ התיבה היא תיבות וצירופי אותיות המחשבה כו"ו.
 בעה"ט, מדרש לקח טוב, ל"ת להאריז"ל וס' הליקוטאים – עה"פ: ושם (תוכן), שח' מ"מין רצופים אלו (שבמנחת יעקב לעשו) – ע"ש שהטיל בהם יעקב מומין, שלא יקריב מהם קרבן; וכנגדם בקדושה – ח' מ"מין רצופים שבפסוקים "תמימים ומנחתם ונסכיהם גו' כמשפטם" (פינחס כט, ל"ג). – וכדי שלא תאמר ח"ו שאלו הח' ממי"ן אחרים דבקדושה ג"כ רומזים מומין, לזה הקדים בפ' שלפניו ואמר תמימים כו"ו – ל"ת להאריז"ל שם).
 ד"שמינית שבשמינית" – הפ' [=הפסוק] קטונתי (נדפס בשם הגר"א?): ראה פרדס יוסף (להר"י פאָצאַנאָוסקי) וישלח שם (ושם: "והגר"א מווילנא ז"ל כ' על הגמ' בסוטה דף ה' .. ת"ח מותר להתגאות שמיני שבשמינית, כי הפסוק קטנתי הוא הפסוק השמיני שבפרשה וישלח שהיא פרשה השמינית שבתורה כו"ו). ועוד. וראה גם סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 100. ובכ"מ.
 לבינה – ספ"י השמינית (ממטלמ"ע): ראה זח"ג רמה, ב. תקו"ז תכ"א (סא, ב). לקו"ת דרושי שמע"צ פד, ג. ובכ"מ.

(* ראה תו"מ התוועדויות חנ"ד (תשכ"ט ח"א) ע' 329 ואילך. וש"נ.

(** ושם: "עזים מאתים ותישים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים".

(*** לפי סדר המשנה שם: (א) בן חמש .. (ב) עשר .. (ג) שלש עשרה .. (ד) חמש עשרה ..

(ה) שמונה עשרה .. (ו) עשרים .. (ז) שלשים .. (ח) ארבעים לבינה.

ב

בי"ה, בסמיכות לחג הגאולה,
י"ט כסלו, ה'תשל"ג
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו

ובהמצאנו בסמיכות ליום י"ט כסלו, חג הגאולה, אשר בנוסח רבותינו
נשיאינו הוא **ראש השנה לתורת החסידות ודרכי החסידות**,

וידוע דבר בעל השמחה והגאולה, אדמו"ר הזקן בעל התניא (פוסק
בפנימיות התורה) והשלחן-ערוך (פוסק בנגלה דתורה), אשר **תורת החסידות**
היא נחלת כל עם בני ישראל כולו,

וכלשון הידוע — **יפוצו מעינותיך חוצה**, באופן **דהפצה** ועד **לחוצה** שאין
חוצה הימנה,

ובשנה זו הרי גם יום זה **חל ביום השבת**, כמו ראש השנה לכל עניני
השנה שחל בשנה זו בשבת, וגם כללות השנה היא **שנת השבע שבת לה'**,

ולהעיר בזה אשר פנימיות התורה הרי היא בדוגמת השבת, כיון שעוסקת
בענינים פנימיים, כשמה, ואפילו בנוגע לעובדין דחול — בהפנימיות שבהם
ותכליתם, הנפש והנשמה שבהם, בדוגמת החילוק דפנימיות התורה ונגלה
דתורה, שאומר על זה בזוהר (בהעלותך קנב, א) שבתורה ישנו חלק דגופי תורה
(נגלה דתורה) וחלק דנשמת התורה (פנימיות התורה),

אשר על הפצתה מסר נפשו בעל השמחה והגאולה, רבנו הזקן —

יהי רצון אשר יעשה כ"א מאתנו בהפצת המעינות חוצה, ויצליחו השי"ת

ב

בנוסח רבותינו נשיאינו .. ראש השנה כו': ראה "היום יום" בתחלתו ובסופו. ובכ"מ.
דבר .. אדמו"ר הזקן .. תורת החסידות היא נחלת כל כו': ראה אג"ק ח"ח אגרת ב'רעח (ס"ע
לה); ח"יז אגרת ו'עדר, ובהנסמן בהערות שם. ח"יח אגרת ו'תשעה. ח"יט אגרת ז'שב (בשולי
האגרת). ז'שפא. חכ"ג אגרת ח'תשכד, ובהנסמן בהערות שם. וראה גם אג"ק ח"ל אגרת
יא'שמא, ובהנסמן שם. ובכ"מ.

וכלשון הידוע — יפוצו מעינותיך חוצה: ראה אגה"ק של הבעש"ט — נדפסה בכש"ט
בתחלתו. ובכ"מ.

באופן דהפצה ועד לחוצה כו': ראה גם אג"ק ח"ה אגרת א'רסב. ובכ"מ.
ובשנה זו .. יום זה .. כמו ראש השנה .. וגם כללות השנה .. שבת לה': ראה שיחת מוצש"ק י"ט
כסלו תשל"ג — לעיל ס"ע 7 ואילך. וראה גם אג"ק חכ"ח אגרת י'תקפט, ובהנסמן בהערות שם.
שנת השבע שבת לה': ע"פ בהר כה, ד.

ולהעיר .. אשר פנימיות התורה .. בדוגמת השבת: ראה לעיל ע' 6 ואילך.

שיהי' באופן דנקודת יום השבת, היינו מתוך מנוחה ועונג, אף כי באופן דעמל תורה, שאז הובטחנו יגעת ומצאת. והרי נקודה עקרית בעונג היא שרואה פרי טוב בעמלו, הצלחה בהפצה, ועד, כלשון חכמינו ז"ל ומצאת, כאדם המוצא מציאה, שלא בערך ההשתדלות והיגיעה דזיגעת, וכמבואר כמה פעמים,

ועד שיאמר כ"א כהתחלת ויסוד אגה"ק אחר ביאתו מפ"ב: קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך, ועד לסיומה, אשר יתן ה' בלב אחיהם כמים הפנים וגו',

כי כאמור יפוצו המעינות חוצה, ועד אשר מלאה הארץ דיעה את הוי' כמים לים מכסים, וכפירוש הרמב"ם, ש"יהי עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד כו' וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם".

בברכה לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות
ולבשורות טובות בכל האמור.

דנקודת יום השבת .. מנוחה ועונג: ראה אג"ק חכ"ח אגרת י'תרצד (ע' קכח). וש"נ.
דעמל תורה: סנהדרין צט, ב. וראה בארוכה אג"ק חכ"ז אגרת י'תעח (ע' תקא ואילך).
הובטחנו יגעת ומצאת .. כאדם המוצא מציאה .. וכמבואר כמה פעמים: מגילה ו, ריש ע"ב.
וראה גם אג"ק ח"ל אגרת י'אתקצח, ובהנסמן בהערות שם.
נקודה עקרית בעונג .. שרואה פרי טוב בעמלו: ראה ע"ז סידור עם דא"ח קסט, א ואילך. ובכ"מ.
אגה"ק אחר ביאתו מפ"ב: אגה"ק ס"ב.
קטונתי מכל החסדים גו': וישלח לב, יא.
כמים הפנים וגו': משלי כז, יט.
מלאה הארץ דיעה את הוי' כמים לים מכסים: ישעי' יא, ט.
וכפירוש הרמב"ם: ה' מלכים בסופן.

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' מנחם מענדל בהרה"ח הרה"ת הרב ר' חיים שאול ע"ה

נלב"ע י"ג כסלו ה'תשס"ו

מרת חנה בהרה"ח ר' מנחם מאניש ע"ה

נלב"ע יו"ד ניסן ה'תשע"ג

ברוק

ת' נ' צ' ב' ה'

על ידי ולזכות צאצאיהם שיחיו לאורך ימים ושנים טובות